

UDRUGA "KAZALIŠTE, AUDIOVIZUALNE
UMJETNOSTI I KULTURA GLUHIH

BEYOND
SIGNS

FATTORIA
VITTADINI

voarte

I.D.E.A.F
INTERNATIONAL DEAF EVENTS AGENCY FRANCE

DEAF
BAND DLAN

PLJESAK

JEDNE

RUKE

SADRŽAJ

1. Riječ urednika	3
2. Događanja: 11. Međunarodna konferencija o povijesti Gluhih 2022	4
3. Osvrt: Kako je DHI doživio dr.Jordan Eickman?	10
4. Osvrt: Osvrt Brian H. Greenwaldna održanu konferenciju DHI	14
5. Osvrt: DHI u očima volontera	18
6. Kultura: Kipar Ivan Štrekelj- umjetnik čiji je talent ušutkala gluhoća	20
7. Događ: Putevima Slave Raškaj i do Plitvica	22
8. Događanja: Beyond Signs u Milanu	26
9. Događanja: Masterclass za gluhe prevoditelje u Milanu	28
10. Umjetnosti: Gluha umjetnica Giuseppina Lasaponara, vlasnica prodavaonice iz Cusona	30
11. Događanja: Međunarodni festival Clin d'Oeil 2022	32
12. Intervju: Intervju s Troyom Kotsurom, gluhim glumcem dobitnik Oscara	34
13. Kultura: Deaf band DLAN u Reimsu	35
14. Stripoteka: Sempe i Guepin	36
15. Zanimljivosti: 10. godišnjica Udruge djece i mladih oštećena sluha Istre	38
16. Umjetnosti: Walter Geikie, gluhi škotski crtač	40
17. Izložba: 4. UPSET Art Festival, izložba "Život u pokretu"	41
18. Zanimljivosti: Kako je gluhi umjetnik Granville Redmond utjecao na izvedbe Charlie Chaplina?	42
19. Događanja: Beyond Signs u Lisabonu, Portugal, INART - Community Arts Festival	44
20. Predstava: "Tužni klaun" u Lisabonu, 20.srpnja 2022	50
21. Poezija: "Moraš biti Gluh da bi shvatio" (1971)	51
22. Intervju: Jamila i Amina Ouahid	52
23. Zanimljivosti: Mindy Drapsa	54
24. Događanja: 4. UPSET Art Festival, predstava "Tužni klaun"	56
25. Glazba: 4. UPSET Art Festival, Deaf band DLAN	58
26. Glazba: Rock koncert SOUND EUPHORIA	59

"Pljesak jedne ruke" - Časopis Udruge "Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN"

Adresa: Lavoslava Ružičke 46, 10000 Zagreb

Telefon: +385 95 382 2791 (SMS)

E-mail: pljesak.jedne.ruke@gmail.com, udruga.dlan.zagreb@gmail.com

Web stranica: www.dlan.hr

Žiro-račun: HR 95 24020061100074154 (Erste Bank)

OIB: 51629434968 Matični broj: 1608037

Produkcija i distribucija: Udruga "Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih - DLAN"

Glavni urednik: Angel Naumovski

Odgovorni urednik: Angel Naumovski

Dizajn i priprema za tisak: Lino Ujčić

Lektura i prijevod: Dijana Adžić

Tisak: Tiskara Ban

Naslovnica: Lino Ujčić

Ovaj časopis je financiran sredstvima Ministarstva kulture i medija HR i Gradskog ureda za kulturu, međugradsku i međunarodnu suradnju i civilno društvo

GODINA
ČITANJA
2021

NACIONALNA
STRATEGIJA
POTICANJA
ČITANJA

Dragi naši vjerni čitatelji i pratitelji dragog nam časopisa „Pljesak jedne ruke“ i svi VI ljudi dobre volje!

Ulazimo u novu 2023. godinu s nadom da će biti jednako uspješna ili uspješnija od također uspješne 2016. godine, čija je produktivnost i kreativnost kontinuirano trajala tijekom 2022. u sklopu raznih programa /projekata tipa međunarodnih, a i domaćih, projekata o kojima ću ukratko napisati u ovom broju dragog nam „Pljeska jedne ruke“ kojeg ćete više i opširnije o tome čitati.

E, kad bi počeo nabrajati sve što se radilo ove godine, trebala bi mi sa tipkovnicom obilna papica i cugica i sa lakoćom bi počeo pisati o tome, no to ću nekom drugom prilikom u novoj, i uspješnijoj nadam se, 2023. godini.

Međunarodni projekt „Beyond Signs“ je nakon tolikih peripetija i muka sa pandemijom COVID 19 virusa uspješno priveden kraju.

Bilo je malo šepanja i odstupanja od planiranih događaja i aktivnosti, ali euforija i zadovoljstvom tim projektom nije nas odvrtila od tog plana. Zahvaljujući tome, u ovom primjerku dragog nam časopisa ćete čitati više o tome: nastupi performansa „Tužni klaun“, intervju sa sestrama blizankama iz Švedske koje su održale radionicu u Lisabonu u sklopu „Beyond Signs“ projekta, itd.

Moram napomenuti da je naš dragi glazbeni sastav Gluhih „Deaf Band DLAN“ napokon došao na svjetsku scenu Gluhih u Reimsu i bilo je više od očekivanog, odnosno kratko i jasno – predobro što ćete vidjeti u „Pljesku jedne ruke“ – članak naše Tihane i intervju sa Troyom Kotsurom iz filma „CODA“.

I napokon dugo očekivani DHI – konferencija o povijesti Gluhih u Zagrebu i Ljubljani. Čitati ćete o tome, gledati fotografije i uvidjeti dojmove volonterke Nadije u vrijeme održavanja konferencije u Zagrebu. Nadam se da će Filozofski fakultet Sveučilišta Zagreb i javnost prepoznati trud i želju našeg „DLAN-a“ da se kultura, umjetnost i povijest te, najvažnije, hrvatsko znakovni jezik prepozna i prihvati u društvu.

Naravno, osim toga imate još pregršt zanimljivih i novih informacija, novosti, priča, pričica, slikica ...

Želimo vam svako dobro i sve najbolje u 2023.

Vaš Angel

11. MEĐUNARODNA KONFERENCIJA O POVIJESTI GLUHIH 2022. Ljubljana, Slovenija / Zagreb, Hrvatska

Konferencija DHI u Zagrebu

11. Deaf History International konferencija održala se po prvi put u dvije države u Sloveniji i Hrvatskoj.

Povijest gluhih uvijek je bila slabo poznata, čak nepostojeća pa čak i izgubljena. Pogotovo u istočnoj Europi i bivšim komunističkim ili socijalističkim zemljama, o čemu je ovoga puta bilo riječi.

Zahtjevna međunarodna konferencija ugostila je predavače iz dvadeset i dvije država, a publika se okupila diljem svijeta. U Sloveniji je konce hibridne konferencije čvrsto držala voditeljica organizacijskog odbora i predsjednica Društva pedagoga gluhih Slovenije Petra Rezar, a u Hrvatskoj Udruga „Kazalište audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih - Dlan“ na

čelu sa Linom Ujčićem i Angelom Naumovskim, koji su vodili hibridnu konferenciju. Sudionici, koje je privukla tema „Gluhe osobe u sjeni prekretnica i promjena 20. stoljeća: 1917.-2000.“, su sudjelovali uživo na konferenciji i na daljinu putem ZOOM video linkova.

Prva hibridna konferencija

„Ovo je bila prva hibridna konferencija opremljena titlovima na engleskom, slovenskom i hrvatskom jeziku i različitim znakovnim

jezicima: slovenski znakovni jezik (SZJ), hrvatski znakovni jezik (HZJ), međunarodni znakovi (IS), taktilna tumačenja za gluhoslijepe sudionike iz Slovenije i Hrvatske.

Tim gluhih prevoditelja predvodio je Arunas Bražinskas iz Litve. Prenosili smo titlove uživo sustavom „velotyping“. Budući da je na samo sudjelovanje posebno utjecao COVID-19 i rat u Ukrajini, ZOOM konferencija je bilo logično rješenje," Rezarjeva odgovara na pitanje kolika je složenost i kako je bogato ispunjen raspored konferencija prenijet na sve strane svijeta.

"Poljaci su dobar primjer aktivne zajednice gluhih"

Profesorica likovne pedagogije, koja svojim raznolikim radom i primjerom godinama ruši predrasude i stereotipe o gluhim, široj javnosti objašnjava iznenađujuće činjenice da se povijest gluhih

Konferencija DHI u Ljubljani

počela postupno istraživati tek u posljednjih četrdesetak godina.

"Ovo je razdoblje kada su gluhe osobe ponovno otkrile vlastitu povijest nakon što nisu bile poučene o postignućima i uspjesima gluhih osoba i dobrobitima koje gluhe osobe i znakovni jezici donose općem društvu."

Njezino razmišljanje nadopunjuje Jordan Eickman, član znanstvenog odbora konferencije, tajnik i rizničar međunarodne organizacije Deaf History International (DHI) i profesor povijesti na Kalifornijskom državnom sveučilištu: „U akademskom polju, povijest gluhih koje je vrlo važna, prati se uglavnom u Zapadnoj Europi, Sjedinjenim Američkim Državama, Kanadi, Australiji, Rusiji i Japanu. Konferencija sada baca značajno svjetlo i poučava o iskustvima gluhih u bivšim komunističkim zemljama, dok čuva živote i sjećanja gluhih

osoba na ovom raskrižju između Istoka i Zapada. To omogućuje usporedbu iskustava gluhih osoba u zemljama s različitim vladajućim strukturama."

Dobri istočnoeuropski primjeri

No, predavači iz bivšeg istočnog sustava ove godine nisu se tako masovno odazivali. "Na manji odaziv pozvanih utjecao je i rat u Ukrajini koji je iznenadio mnoge zainteresirane. Gluhe osobe jednostavno nisu bile spremne javno se eksponirati jer su se plašile mogućih posljedica. S druge strane, u nekim zemljama, gluhe osobe nisu bile spremne javno se eksponirati jer nisu bile akademski obrazovane.

Dakle, danas možemo brojati gluhe diplomante u vrlo maloj mjeri." Kao dobar istočnoeuropski primjer, gdje je zajednica gluhih vrlo aktivna, Rezar izdvaja Poljake

koji izdaju svoje knjige i novine, a isto je i u Ukrajini i Rusiji. Interes za suradnju pokazali su i u Kini, no rizik ih je ipak zadržao kod kuće.

Sudionici konferencije iz Ukrajine

Zbog nepoznavanja svoje povijesti, gluhe osobe nemaju priliku poistovjetiti se sa svojim pozitivnim uzorima i gluhih osobnostima iz prošlosti.

„Razmišljanja o Gluhstvu i sljedeći koraci u povijesti Gluhih“ - Dr. Paddy Ladd iz Velike Britanije

Poseban gost skupa bio je dr. Paddy Ladd, britanski aktivist i istraživač, koji je na konferenciji sažeo događanja u posljednjih dvadesetak godina nakon objavljivanja svoje knjige „Understanding Deaf Culture: In Search of Deafhood“, napominjući da društveno razumijevanje još nije prevladalo, niti posljedice oralizma su eliminirane.

Mađarski europarlamentarac Adam Kosa, koji je prvi izabrani gluhi europarlamentarac, pozdravio je sudionike i sažeo svoje iskustvo školovanja u tadašnjem komunističkom sustavu, gdje nije imao praktički nikakav pristup informacijama, prevoditelja u školi i nikakvu podršku.

Mnogi predavači predstavili su se po prvi put, a na DHI konferenciji po prvi put su sudjelovale zemlje Mongolija, Albanija, Bosna i Hercegovina, Vijetnam i Ukrajina. Za najzanimljivije prezentacije organizatori izdvajaju Albaniju, Mongoliju, Finsku i sadržaje koji su predstavili ulogu gluhih tijekom Drugog svjetskog

rata. Brojne priče konferencije osvijestile su sudionike da među gluhima ima iznimnih ličnosti koje su, iako u sjeni, pridonijele mnogim povijesnim događajima. Ali budući da ti ljudi nikada nisu bili predstavljeni kao gluhi.

Povijest se ponavlja

Na kraju skupa, za koji su članovi organizacijskog i znanstvenog odbora volonterski radili dvije godine, sudionici su morali priznati da se povijest ponavlja, što ističe Petra Rezar: „Čak i činjenica da još uvijek nismo naučili ništa od toga, osim spoznaje da većinsko oralističko okruženje oblikuje živote gluhih osoba, što je usporedivo s odnosom prema manjini.

Ostaju mnoge predrasude i stigme, kao i zaštitnički odnos i audizam – odnosno temeljen na slušnoj sposobnosti. i ograničiti život i rad gluhih osoba.“

Dani između 7. i 13. kolovoza obogatili su zajednicu gluhih, jer su u Ljubljani i Zagrebu dobili priliku za razmjenu iskustava, diskusiju, a posebno za umrežavanje, što je znatno teže u stvarnom okruženju nego za čujuće osobe. Također, gluhe osobe nemaju priliku poistovjetiti se sa svojim pozitivnim uzorima i gluhim figurama iz povijesti, ali otkrivanje istih kod njih stvara pozitivan stav prema slici o sebi.

Gluhe osobe iznijele su svoja iskustva, uključujući i zabranu pjevanja na znakovnom jeziku u školi... Proživjele su različite političke sustave, u nekim zemljama vlada je čak uvela sustav socijalne skrbi

za gluhe. Različito su odgovorili na pitanje jesu li oni koji su živjeli u oba sustava, preferirajući život u tadašnjem sustavu ili u današnjoj, više kapitalističkoj strukturi," zaključuje predsjednik Društva učitelja gluhih Slovenije.

<https://moj.vecer.com/slovenija/zivljenja-gluhih-kroji-vecinsko-okolje-10293561>

Na konferenciji su sudjelovali predavači iz 22 država.

Dobrodošlica i druženje sudionika DHI u vrtu Lili Novy u Ljubljani

Prevoditelji znakovnih jezika - SZJ i IS u Ljubljani

“Osposobljavanje i zapošljavanje gluhih osoba u nastavnim radionicama u poslijeratnom razdoblju do 2001.” - Dr. Marjetka Kulovec

“Eugenika, Zakon o braku, sterilizacija i pobačaji u Finskoj 1929.-1970.” - Maija Koivisto

Otvorenje konferencije DHI u Zagrebu - video dobrodošlica Tomislava Tomaševića gradonačelnika Zagreba

„Ingrijsko-finske gluhe osobe između 1889. i 2022.“ - Outi Ahonen iz Finske

Predstavnici Belgije i Nizozemske kao dobri susjedi i suradnici na DHI

*Fotografije: Željko Hrsan
Gašper Rems
Arhiva od DHI 2022*

iskustava kao ratne izbjeglice gluhih u Ukrajini, te pomaganja drugim gluhim Ukrajinacima koji ne mogu napustiti svoje domove.

- *Intrigantno izlaganje Daweia Nia Gluhi u NR C.: 'defekt' i novi gluhi Kinezi, 1949. – 1980. i Obrazovanje gluhih u Kini: Povijest i razmišljanje koji je publici osvjetlio iskustvo gluhih Kineza.*

- *Uvjerljiv razvoj 'zlatne generacije' košarke gluhih u Sloveniji Damjana Šebjana, inspirativna priča o tome što gluhi sportaši mogu postići uz ispravno treniranje i adekvatnu podršku.*

- *Kulturno - umjetnička udruga Lina Ujčića i Angela Naumovskog "Josip Medved" 1950. – 1995. koja još jednom pokazuje važnost vodstva gluhih u organizacijama i za zajednice gluhih i prekrasna postignuća gluhih koja iz toga proizlaze.*

- *Zanimljivo istraživanje Anje Werner objavljeno u Wanting to be a Part of It: The Long Struggle of the East German National Association of the Deaf to Join the World Federation of the Deaf (WFD), 1957. to 1970. (prije. Želeći biti dio toga: Duga borba nacionalne organizacije Gluhih Istočne Njemačke za pridruživanje Svjetskoj organizaciji Gluhih (WFD), 1957. do 1970.) bacilo je svjetlo na nedovoljno istraženo područje – izazove s kojima se nacionalne udruge gluhih suočavaju u borbi za zaštitu i osiguravanje ljudskih i jezičnih prava gluhih u različitim političkim klimama i okruženjima.*

Organizacija konferencije bila je izvrsna, s tek nekoliko tehničkih poteškoća prilikom multimedijskog prikazivanja u Zagrebu. Ovo je bila prva hibridna DHI konferencija – sudionici su mogli

prisustvovati osobno ili online. To je bio zahtjevan dodatni posao za organizacijski odbor i tim za upravljanje multimedijском tehnologijom, što treba ostati prepoznato.

Glavni članovi organizacijskog odbora i njihovi volonteri doista su izveli sjajnu konferenciju s izrazito ograničenim financijskim zaleđem, pokazujući da je to bio njihov veliki pothvat učinjen s ljubavlju. Atmosfera je bila pozitivna i topla.

DHI 2022 je još jedan dokaz da su gluhi kao vodeći organizatori ključni za uspjeh konferencije. Također pokazuje da 'manje' zemlje, s malim, ali predanim organizacijskim odborom za gluhe, mogu uspješno ugostiti. Nadam se da će ovo nadahnuti veći broj zemalja izvan Zapadne Europe i Sjeverne Amerike da se nadmeću za DHI 2030. i dalje! Ljubljana i Zagreb su fantastični gradovi čije su stare gradske jezgre, zajednice gluhih, lokalni volonteri za gluhe i vodiči omogućili nezaboravnu dobrodošlicu i provedeno vrijeme. Prekrasni popratni događaji, dvodnevni izleti i zajednički obroci omogućili su sklapanje brojnih novih prijateljstava i veza te obnavljanje starih. Ove veze nisu bogatstvo samo za sudionike, već i za budućnost područja povijesti gluhih. Znam da ću se jednog dana vratiti i ponovno ih posjetiti!

Dvodnevni izleti bili su izvrsna prilika za sudionike da dožive prekrasnu prirodnu i rustikalnu ljepotu Slovenije i Hrvatske. Posjetili smo:

- *Park Postojnska jama i Bledsko jezero/Blejsko jezero*
- *Etno selo Ozalj i Nacionalni park Plitvička jezera*

Bilo je uistinu veliko zadovoljstvo posjetiti Ozalj, rodni grad i

vječno počivalište Slave Raškaj, renomirane gluhe hrvatske akvarelistice koja je živjela na samom kraju 19. stoljeća.

U Ozlju, na grobu Slave Raškaj

Priznajući pristranost zbog mog angažmana u organizaciji, ali bazirajući se na analitici, usuđujem se reći da je sadržajno DHI 2022., zbog velikog broja prezentacija i velike raznolikosti zemalja koje su izlagale, bila jedna od najboljih DHI konferencija, ako ne i najbolja ikad. Iako je posjećenost bila manja, posebno nakon svjetske epidemije korona virusa, bilo je dobro. Šteta što se više ljudi nije uključilo osobno ili na Zoomu. Propustili ste mnogo! To znači da je sada vrijeme da počnete planirati sudjelovanje na DHI 2024. u Montpellieru u Francuskoj i DHI 2027. u Chibi u Japanu!

Hvala, hvala Ljubljanici i Zagrebu na nezaboravnoj, izvršnoj DHI konferenciji!

dr. Jordan Eickman

DHI tajnik-blagajnik

Potpredsjednik znanstvenog odbora DHI

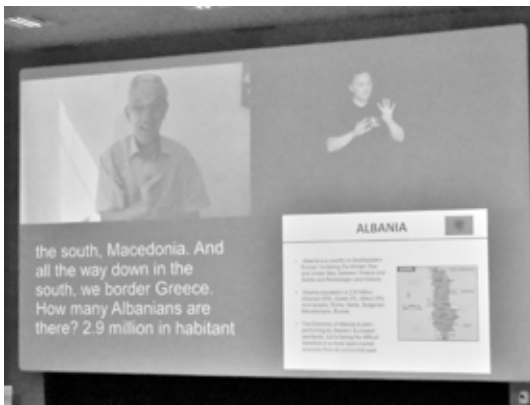
2022.

Savjetnik, organizacijski odbor DHI

2022.

Govor dr Jordana Eickmana na konferenciji

Eduard Ajas govori o povijesti albanske zajednice gluhih

Predavanje Lina Ujčića o Kulturno umjetničkom društvu "Josip Medved" u Ljubljani

"Duga borba Istočnonjemačke nacionalne udruge gluhih da se pridruži Svjetskoj federaciji gluhih (WFD), 1957. do 1970." - dr. Anja Werner

Dawei Ni govori o obrazovanju gluhih u Kini: Povijest i refleksija.

Prijave za sudjelovanje na DHI

Prevoditelji znakovnih jezika - HZJ, IS i SZJ u Zagrebu

Puno posla na info punktu - Tanja i Lino

Andrea Biggi, veleposlanik Australije u Hrvatskoj i Angel Naumovski na otvorenju konferencije DHI u Zagrebu

Izborna skupština DHI u Zagrebu

*Fotografije: Željko Hrsan
Gašper Rems
Arhiva od DHI 2022*

koj jami i njenim podzemnim formacijama. Napokon smo završili dan u prekrasnom Nacionalnom parku Plitvička jezera sa svojim blistavim jezerima, slapovima i pješačkim stazama prije nego što smo se vratili u Zagreb.

Jako smo zahvalni našim toplim i ljubaznim domaćinima na vrlo uspješnoj konferenciji. Radujemo se što ćemo vidjeti naše prijatelje, stare i nove, u Montpellieru u Francuskoj 2024.!

Povijesno tvoj,
dr. Brian Greenwald
Predsjednik, Deaf History International

Članovi organizacijskog odbora DHI

*Supredsjedatelji DHI
Petra (Slovenija) i Angel (Hrvatska)*

*Zahvalnice za organizatore, Tanju iz Slovenije i
Lina iz Hrvatske*

Angel i Sanja Tarscay govore o zanimljivoj životnoj priči.

“Povijest gluhih Roma/Sintija: 1900. - 2000.” - Ruva Kremers-Meta iz Nizozemske

Predavanje Ružice Kežman : "Povijesni pregled djelovanja Obrazovnog centra Slava Raškaj u Zagrebu

“Aktivizam gluhih osoba u Hrvatskoj” - Jadranka Krstić i Ivona Divić

Zahvalnice za članove Znanstvenog odbora iz Hrvatske, Slovenije, Belgije i USA

Ružica Kežman i dr. Brian Greenwald

Film "Znakovi tišine" (SOS) - Jerko Ban i Angel Naumovski

"Hrvatski znakovni jezik u školama s gluhom djecom na prijelazu političkih sustava – od socijalizma do demokracije" - Dorijana Kavčić

*Desno:
Sudionici konferencije iz Ukrajine*

*Fotografije: Željko Hrsan
Gašper Rems
Arhiva od DHI 2022*

Kratki odmor i druženje u Ljubljani

Kratki odmor i druženje u Zagrebu

Multimedijalni centar Fakulteta za elektrotehniku Sveučilišta u Ljubljani

Damjan Slapnik i Dražen Maleković - tehnička služba

Naši vrijedni HZJ prevoditelji :Nives, Tomislav i Tajana na konferenciji

Prevoditelji znakovnih jezika HZJ, IS i SZJ u Zagrebu

KIPAR IVAN ŠTREKELJ – UMJETNIK ČIJI JE TALENT UŠUTKALA GLUHOĆA

“I Kalin i Smerdu potječu sa zagrebačke Akademije, gdje su upoznali Ivana Meštrovića, i što je još važnije – Franu Kršinića, također tamošnjeg profesora, koji je bio važan za svladavanje kamena. Potekao je iz matične klesarske radionice na Korčuli i to znanje prenio svojim učenicima Smerdu i Kalinu, koji su ovom tehnikom uvelike utjecali na slovensku umjetnost, a majstorstvo kamena prenijeli i na Štrekelja.

A o njegovom umijeću svjedoči i sama činjenica da mu je profesor Smerd povjerio izvedbu svojih radova, klesanje kamena, a pomogao je Batiču i oko kamenog bloka spomenika Kidriču u Mariboru.

U obradi kamena Štrekelj je bio obučen i za klesarstvo u Kunovaru na Žalama, gdje je tijekom rata klesao nadgrobne ploče i spomenike za groblja“. Osim u kamenu, radio je u drvu, bronci i ponešto u gipsu, a najkvalitetniji su radovi koji su istaknuti već na izložbi Vladine zbirke kipova prije šest godina.

Tko je bio umjetnik Ljubljančanima najpoznatiji po vrtlarstvu Taoca pod Tivolom uz Vječnu cestu ili možda po Potopu koji prikazuje tihi vrisak i očaj djevojke koja se utapa? Bio je to Ivan Štrekelj umjetnik, majstor rukovanja kamenom iz treće generacije slovenskih modernih kipara.

Štrekelj je rođen 1916. u Glincu u obitelji željezničkog skretničara.

Sa sedam godina oglušio je zbog meningitisa te je mogao govoriti i čitati s usana, no zbog te svoje osjetilne specifičnosti sigurno je bio u mnogočemu ometen i zakinut.

Možemo samo zamisliti koliko mu je tih dana bilo teško pratiti predavanja na akademiji.

Štrekelj je bio učenik i Smerdua i Kalina (bio je i učenik slikara Franceta Kralja u srednjoj tehničkoj školi), a među vršnjacima na akademiji bili su mu Stojan Batič „Jakob Savinšek i Milan Vojsk .

Spomen obilježje ubijenim taocima u Drugom svjetskom ratu u Rožnoj dolini

Među njima su Potop (1954.), koji je nastao pod dojmom talijanskog impresionističkog kipara Medarda Rossa, Odmor II (1956.), Dekle pri toaleti (1957.) i Ogrlica (1957.), koji pokazuju nastavak tradicije Francuski kipar Aristide Maillol ženskih aktova. nekoliko naručenih portreta, uključujući i one privatne, te Talec (1952.), koji je jedna od rijetkih Štreklevih javnih narudžbi.

Ivan Štrekelj je tragična figura, da nije gluhi, sigurno bi bio istaknuta ličnost slovenske umjetnosti, smatra Petra Rezar, koautorica izložbe koja je za vrijeme DHI 2022 održana u Narodnoj galeriji u Ljubljani, a ujedno i autorica knjige o Štrekelju i istraživačica njegova života. "Čak i Batič, Renko, Kersič i Oblak i kritičar Mesesnel priznaju da je bio talentiran i zanemaren. Iako je tada bio na rubu umjetničke scene, potisnuta je gluhoćom i komunikacijskim barijerama.

gluhih prijatelja, mahao je i nastupao u kazališnim spotovima. Imao je smisla za humor, a istovremeno je bio vrlo ozbiljna osoba".

Djevojka na WC-u, 1957., mramor

Petra Rezar je još istaknula kako je stigma protiv znakovnog jezika još bila raširena u njegovo vrijeme. Nakon što je Milanski kongres 1880. godine zabranio korištenje znakovnog jezika u obrazovanju gluhih, nekoliko generacija gluhih bilo je praktički zapostavljeno, bez vlastitog jezika i obrazovanja.

koji spominju njegovo ime, fotografija i drugih dokumenata sa studija i njegova sačuvana djela.

Najveću zbirku čine uglavnom studije crtanja iz akademskih godina na ALU. "Poznato je i da je Štrekelj bio na studijskom putovanju u Italiji i svratio na Akademiju u Firenci. Bio je i aktivist u krugu gluhih tadašnje organizacije gluhih u Jugoslaviji, a 1950-ih je kratko vrijeme bio učitelj crtanja u Zavodu za izobrazbu gluhih i nagluhih u Ljubljani.

Mnoga su Štrekeljeva djela zauvijek izgubljena, on je sam uništavao svoje kipove ako nije bio zadovoljan.

Poginuo je u željezničkoj nesreći sa samo 58 godina. 10. lipnja 1975.

U Narodnoj galeriji, u Ljubljani sudionici DHI posjetili su izložbu: "Ivan Štrekelj"

Njegov osobni život također je bio manje poznat, često je skrivao svoje gluhe prijatelje. Neki se sjećaju da je s gluhim osobama više volio 'razgovarati' u javnosti nego znakovnim jezikom, a kad je bio s njima nasamo ili u krugu

Knjigu, koju je izdao Savez društava gluhih i nagluhih Slovenije, Petra Rezar je napisala na temelju priča njegovih gluhih prijatelja, kolega umjetnika koji su ga poznavali, kratkih članaka

<https://www.delo.si/magazin/zanimivosti/umetnik-cigar-talent-je-utisala-gluhota/>

PUTEVIMA SLAVE RAŠKAJ I DO PLITVICA

U centru pažnje DHI 2022 organizirane u Zagrebu bio je lik i djelo Slave Raškaj najpoznatije žene hrvatskog slikarstva.

Ona nam je bila i zvijezda vodilja na istraživačkom putu do njenog rodnog grada Ozlja.

U subotu 13.08.2022. s puno uzbuđenja i interesa svi sudionici DHI su krenuli u avanturu te najprije posjetili Zavičajni muzej grada Ozlja. Muzej koji skuplja i čuva materijalnu i nematerijalnu baštinu ozaljskog kraja u nekoliko zbirki: kulturno – povijesnoj, dokumentarnoj, etnografskoj, sakralnoj, zbirci fotografija te zbirci slika.

Muzej provodi istraživanja i prezentira ih putem izložbi,

stručnih publikacija i medija. Ovo je jedan od malobrojnih muzeja koji pokriva široku povijest obitelji Frankopan i Zrinski i njihovu kulturnu djelatnost poznatu kao Ozaljski kulturni krug. Frankopani su podržavali uporabu glagoljice, Nikola i Petar Zrinski, pak, bili su meceni i pjesnici, kolekcionari knjiga.

Slava Raškaj

Nas je najviše zanimalo to što Muzej posjeduje vrijedna djela

gluhonijeme akvarelistice Slave Raškaj koja je rođena u Ozlju i tijekom svog života naslikala je brojne slike s motivima Starog grada Ozlja i ozaljskog kraja.

Jer Slava je upravo glavne motive nalazila u lirskim pejzažima ozaljskog kraja: svoj vrt, rijeku Kupu, vrbik uz obale, lopoče, cvijeće, drveće, šumarke, kao i obične ljude, seljake, kosce, djecu, slugu.

Njeni akvareli predstavljaju najviši domet hrvatskog akvarelnog slikarstva krajem 19. i početkom 20. st. naglašavajući atmosferu trenutka na jedinstven i svjež način. Želeći doživjeti do kraja puninu prikaza prirode koja ju je cijeli život očaravala, Slava je stvarala svoje slike pod svakakvim vremenskim uvjetima, ne štedeći svoje krhko zdravlje.

U umjetničkom stvaralaštvu Slave Raškaj mogu se uočiti dvije faze. U prvoj – crtež i boja izraz su čiste opservacije – kristalno jasan doživljaj ljepote prirode. U drugoj slikarskoj fazi, Slavini radovi su najprije izraz impresije, i u tom raspoloženju nastaju njezina najbolja djela.

Godine 1898. sudjelovala je na izložbi Društva hrvatskih umjetnika u Zagrebu, a pod kraj 1899. i početkom 1900. izloženi su joj radovi u Petrogradu, te 1902. u Zagrebu na izložbi Društva umjetnosti. Također njezini radovi su bili

Postav izložbe o Slavi Raškaj u Zavičajnom muzeju u Ozlju

Predavanje Lina Ujčića o slavnoj slikarici Slavi Raškaj, u Zavičajnom muzeju.

izloženi i na Svjetskoj izložbi u Parizu u svibnju 1900. Slava kao gluhonijema, po ondašnjim zakonima, nije mogla putovati sama izvan Austro-Ugarske, pa tako nije mogla prisustvovati ni izložbama u Parizu i Petrogradu. Umrla je 29.ožujka 1906.

Kupa kod Ozlja, akvarel, 1899.g

Posjetili smo njen skromni grob i shvatili koliko nam je bogatstva i ljepote darovala i ostavila za buduće naraštaje. O bogatoj tradiciji kroz povijest uvjerali smo se promarajući i Etno park – muzej na otvorenom.

U Etno parku je predstavljena tradicijska arhitektura i uporabni predmeti predindustrijske svakodnevice. Pogledali smo i zbirku koja se sastoji od stambenih i gospodarskih objekata, interijera niskih seljačkih sobica, kuhinja i spremišta s autentičnim inventarom. Krovovi kuća prekriveni su slamom od raži tzv. „škopom“ i

karakteristične su gradnje od tesanih drvenih greda s tzv. „hrvaškim vuglima“ te svjedoče o sve rjeđim primjerima tradicijskog seoskog graditeljstva.

Tu našoj avanturi nije bio kraj, jer čekali su nas novi izazovi i nova otkrića ljepota slapova, vodopada i jezera na Plitvicama. Svi su bili oduševljeni i zaista uživali.

U kasnim večernjim satima vratili smo se u Zagreb umorni ali ispunjeni čudesnim osjećajima i doživljajima.

Etno Park blizu Ozlja

Lino Ujčić

Grob Slave Raškaj

Stare seoske kućice u Etno parku

Izlet na Plitvička jezera

Ružica, Brian i Petra

*Desno:
Lino, Petra, Jordan i Arunas*

BEYOND SIGNS U MILANU

Od 18. do 24. svibnja 2022. godine održana je druga međunarodna Beyond Signs rezidencija u Milanu pod vodstvom organizacije Fattoria Vittadini.

U rezidenciji su s umjetničkim direktorima Dianom Anselmo, Angelom Naumovskim i Tony Weaverom sudjelovali i odabrani umjetnici iz tri partnerske države Daniel Bongioanni, Nikita Lyman, Lino Ujčić, Mingsheng Pi, Ivan Flores i Marta Sales.

Aktivnosti su održane u sjedištu domaćinske organizacije, u sklopu stare tvornice parnih lokomotiva naziva "Fabbrica del Vapore" koja je prenamijenjena u jedno od najznačajnijih kulturnih središta grada Milana, a nalazi se neposredno kraj Kineske četvrti.

Tijekom rezidencije umjetnički su timovi razmijenili znanja i iskustva jedni s drugima, a umjetnički su direktori imali priliku organizirati radionice za sudionike između kojih su održane otvorene rasprave umjetničkih timova.

Također, tijekom rezidencije, tri predstave razvijene tijekom projekta pretpremijerno su prikazane odabranoj publici novinara i djelatnika u kulturi.

Bila je to dugo iščekivana prilika da konačno ponovimo suradnju uživo. Odlučno smo iskoristili tu priliku i proveli jako puno lijepih trenutaka zajedno, družeći se jedni s drugima i upoznavajući kulturu grada Milana.

Renato Rašeta Vrbos

Radionica

Angel vodi radionicu

Uvježbavanje performansa "Tužni klaun"

Dlanovci ispred Milanske katedrale Duomo

MASTERCLASS ZA GLUHE PREVODITELJE U MILANU

Od 4. do 9. srpnja 2022. Beyond Signs se ponovno održao u Milanu. Sad su organizirane radionice za prevoditelje, glumce i izvođače.

Voditelji su bili Ramesh Meyyappan iz Škotske i Juli af Klinteberg iz Švedske koji su na vrlo jednostavan i zanimljiv način prenosili iskustva i neke nove ideje sudionicima iz Italije, Portugala, Bugarske, Ukrajine i Hrvatske.

Naši Dlanovci Lino Ujčić i Iva Vrbos su uživali u svim aktivnostima i novim saznanjima o glumi i performansima.

GLUHA UMJETNICA GIUSEPPINA LASAPONARA, VLASNICA PRODAVAONICE IZ CUSONA

Pri posjeti Cusano blizu Milana otkrio sam simpatičnu prodavaonicu umjetničkih radova i rukotvorina, te upoznao vrlo dragu vlasnicu Piu - Giuseppinu Lasaponara.

Saznao sam da je rođena u Spinazzoli (Puglia) u jugoistočnoj Italiji i da sad živi u Cormanu blizu Milana. Gluha je od rođenja, a od malena je jako voljela slikanje i crtanje. Za deseti rođendan otac joj je poklonio kutiju s bojama, kistovima i ostalim alatima, zato je bila jako sretna, a strast za slikan-

jem se još pojačala, te je upisala studij na Akademiji likovnih umjetnosti Brera u Milanu i uspješno ga završila. Onda je 2002. godine upisala još i tečaj izrade porculana.

Prvu samostalnu izložbu imala je u Spinazzoli, a sudjelovala je na skupnim izložbama u gradovima: Galliate, Milano, Magenta, Cuvio, Cormanu, Trani, San Giorgio, Genova, Cinisello Balsamo, Desio, te u inozemstvu: Zagreb, Split, Rovinj, Moskva, Tula, Sankt Petersburg, Dubrovnik. Sad ima svoju kreativnu radnju/prodavaonicu u Cusanu gdje održava tečajeve decoupagea, porculana, tkanina, slikanja, šivanja i bavi se mnogim

drugim kreativnim aktivnostima.

Imate prekrasnu prodavaonicu umjetnina i rukotvorina, odakle želja za otvaranjem takve prodavaonice i što u njoj prodajete?

Vlasnica sam kreativne prodavaonice i radionice „Artidea“ od 2014. godine. Kako sam bila nezaposlena, suprug me nagovorio da skupim hrabrost otvorim radionicu jer je znao za moju strast za umjetnošću i kreativnošću. U prodavaonici prodajem artikle od porculana, tkanine, drveta, zatim platna, kistove, boje svih vrsta. Bavim se i restauracijom slika i sitnog namještaja.

Jesu li vaši radovi izloženi u vašoj prodavaonici i kakav je interes kupaca? Za što su pokazali najveći interes? Što najviše kupuju?

Moji proizvodi za prodaju izloženi su u izlogu i unutar prodavaonice. U sklopu dućana imam i radionicu kako bih se mogla baviti ručnim radom. Moji klijenti jako vole ići na likovne tečajeve, vole kupovati predmete za obavljanje hobija kod kuće (drvo, tkanina i boje). Od mene kupuju više predmeta u porculanu, drvu, za krštenja/godišnjice vjenčanja i rođendane.

Jeste li svoje radove izlagali na izložbama?

Sudjelovala sam na mnogim izložbama u raznim mjestima Italije, Hrvatske i Rusije još od studija na Akademiji likovnih umjetnosti Brera i još sudjelujem.

Jako mi se sviđa ova skulptura. Posebna je, neobična i zaista prekrasna. Što predstavlja?

„4 elementa“

Zaboravila sam reći da sam radila i sa porculanom te sudjelovala na mnogim izložbama. Ovaj je meni jedan od najljepših radova.

Zove se „4 elementa“ i osvojila sam na izložbi treće mjesto.

I za kraj, jel bi htjeli reći nešto o svom životu i kratku poruku za čitatelje časopisa "Pljesak jedne ruke".

Voljela bih i dalje stvarati, usavršavat se, istraživati i sudjelovati na drugim izložbama jer mi je to cilj budući da imam još uvijek veliku strast prema slikanju i stvaranju.

Također, veliko hvala svim čitateljima koji će pokazati interes za moju umjetnost, pa i sami možda početi stvarati.

Lino Ujčić

Susret sa Piom

Lino, Iva i poznati performer Ramesh

MEĐUNARODNI FESTIVAL CLIN D'OEIL 2022 REIMS, FRANCUSKA

Nakon petnaest godina iščekivanja naš program Deaf band Dlan (nakon dva pokušaja da sudjelujemo na Festivalu s dvije kazališne predstave „Pinokio“ i „Mačak u čizmama“ koje su bile odbijene zbog prenatrpanog programa) je dobio priliku da nastupa na poznatom međunarodnom festivalu koji se održava u Reimsu u Francuskoj, zahvaljujući prijateljstvu i potpori organizatora Deaf tattoo festivala, braći Björnu i Arnu Blumeier, koji se također održao u Reimsu.

Kad smo dobili potvrdu da ćemo nastupati na tom festivalu, mjesecima smo održavali probe i mukotrpno radili na izvježbavanju kompliciranih dionica pjesama, te kad je došao dan odlaska u Francusku, svi smo bili uzbuđeni.

Dolaskom u Francusku nas je dočekala kiša i hladnoća koja je bila šok za nas nakon toplinskih valova u Hrvatskoj. Na željezničkom kolodvoru Gare de l'Est u Parizu smo primijetili da ima puno gluhih koji su također putovali na festival. Neke smo upoznali i širili dalje 'glas' da ćemo imati nastup na festivalu kako bi nas mogli podržati i pogledati.

Stigavši u Reims i smjestivši se u mali hotel, otišli smo upoznati organizatora festivala Davida de Keyzera i voditelja programa Laurenta Valo i dogovoriti se za pojedini nastup. Festival traje četiri dana a nastupali smo zadnji dan festivala.

Deaf band DLAN u avionu

Upoznali smo mnoge ljude kao i poznate gluhe osobe koji su ili u svijetu glazbe ili u svijetu glume, te smo sreli neke stare poznanike koje smo upoznali na prijašnjim susretima u Hrvatskoj i svijetu.

Festival je sam po sebi veliki događaj u svijetu gluhih koji se održava svake dvije godine od 2007. godine, a s obzirom na pandemiju covid-19, festival koji se trebao održati 2021. godine je odgođen za 2022. godinu.

Puno truda i organizacije je uloženo kako bi svaki održani festival prošao u najboljem redu. Na ovaj

festival je došlo puno ljudi unatoč tome što je bila jako skupa ulaznica za sve dane festivala te su pokazali kako znaju uživati i koliko im je značilo da se mogu međusobno družiti nakon duge pandemije. Došli su mladi i stari iz Amerike, Sjeverne Koreje, Australije, Brazila, Argentine, Japana, Indije, Kanade i skoro svih zemalja EU. Čak je bilo gluhih roditelja koje su povelj svoje bebe i djecu na festival.

Imali smo čast upoznati glumca Troya Kotsura, dobitnika Oscara za sporednu ulogu u filmu CODA, te smo se tom prilikom zajedno slikali za uspomenu, a članica benda Lemary je napravila s njim kratki intervju za Znakovito.

Također smo na festivalu susreli njegovog 'filmskog sina' iz filma CODA, glumca Daniela Duranta, većini je možda poznat iz popularne serije Switched at Birth (Zamijenjene kod rođenja). Upoznali smo poznatog DJ-a Nico Di Marco, brata još poznatijeg Nylea Di Marca. Bio je oduševljen našim nastupom a najviše ga oduševilo što smo odsvirali poznatu pjesmu „We will rock you“.

Sa svima njima je bilo jednostavno razgovarati na znakovnom jeziku zbog engleskog jezika a i zbog toga što je njihov ASL puno jednostavniji od IS-a, barem meni. Gledali smo nastup poznatog američkog gluhog rock banda Beethoven's Nightmare gdje su svi članovi skoro 70 – godišnjaci.

Nastupao je i poznati finski reper Signmark, njegova izvedba na pozornici je zbilja bila impresivna. Što se tiče izvođača, vidjeli smo

poznatog komičara John Smitha iz Engleske i čujućeg cirkuskog akrobata Brandona Kazem – Maddoxa iz Amerike. Brandon me zaintrigirao jer se identificira kao queer i unuk je gluhih odraslih osoba – GODA, te je treća generacija izvornog potpisnika američkog znakovnog jezika (ASL) i samim time je prevoditelj znakovnog jezika.

Nakon nekoliko uzbudljivih dana, došao je dan našeg nastupa. Imali smo tremu, neću lagati. Osjećali smo se kao da idemo na natjecanje za zlatnu medalju i da moramo dati sve od sebe kako ne bi razočarali publiku. I, znate što? Mislim da smo sve oduševili svojim nastupom jer su tražili još! To nam je dalo vjetar u leđa, svirali smo dalje i pjevali a i publika je pjevala s nama. Toliko smo bili sretni da smo se zabavljali do kasno u noć...

Tihana Dugonjić

*Fotografije:
privatne arhiva i arhiva od
Clin d'Oeil*

INTERVJU S TROYOM KOTSUROM, GLUHIM GLUMCEM DOBITNIKOM OSCARA

Članovi glazbenog sastava Gluhih Deaf Band DLAN iz Udruge „DLAN“ prisustvovali su na Svjetskom festivalu umjetnosti i kulture Gluhih Clin d'Oeil u Reimsu (Francuska) od 30.06. do 03.07.2022. na kojem su imali svoj prvi i napokon dugo očekivani koncert. Taj je koncert ostavio izvrstan dojam na posjetitelje Festivala Clin d'Oeil i osigurao priznanje za udruhu „DLAN“.

Članica glazbenog sastava Gluhih Deaf Band DLAN i tajnica Udruge „DLAN“ Lemary je „ulovila“ i zamolila prvog gluhog dobitnika Oscara za najbolju sporednu mušku ulogu u filmu CODA Troya Kotsura, za jedan kratki intervju za emisiju Znakov&to koju vodi sekcija iz Saveza gluhih i nagluhih osoba grada Zagreba.

Pročitajte transkript intervju s Troyem Kotsurom.

Lemary:

Bok Znakovito! Tko je ovo? Ne trebam ga ni predstavljati, on je i više nego poznat. Pričat ću s njim na međunarodnom znakovnom jeziku kako bi nam bilo lakše. Bok i hvala ti puno što si prihvatio odraditi ovaj intervju.

Troy:

Hvala tebi na pozivu za intervju!

Lemary:

Zamolila bih te da nam ispričaš kako si počeo glumiti i jesi li imao tremu radeći s čujućim glumcima? Ukratko ispričaj svoja iskustva.

Troy:

Odrastajući nisam mislio o sebi kao o gluhoj osobi. Mogao sam sve što i drugi. Igrati košarku, američki nogomet, voziti bicikl, automobil. Jedina razlika je bila sluh ali mi to nije bilo važno. No, u filmovima je sluh važan. Imaš muziku, zvukove, važni su razgovori... Ali nisam htio ostati zakinut kao gluha osoba. Počeo sam s predstavama u kazalištu prije 30 godina. Nikad ne znaš tko je u publici, mogu tu biti scenaristi, redatelji, ljudi koji mogu prepoznati moj talent i ponuditi mi posao.

Lemary:

Glumio si u kazalištima za gluhe ili za čujuće?

Troy:

U jednima i drugima. Važno je pokazati da gluhi i čujuć glumci mogu raditi zajedno. A još je važnije što možemo jedni od drugih učiti. Naučiti o različitim kulturama i to je osnova svega. Stoga je i film CODA došao u pravo vrijeme.

Lemary:

Da, da CODA !

Troy:

U njemu su gluhi znakovali i imali prijevod na govorni jezik i sve se dobro poklopilo.

Lemary:

Bravo! Odlično! Svi smo s oduševljenjem pogledali film i kad sam razgovarala sa svojim timom (op.a. Znakov&to tim) i rekla da si tu, odmah su htjele da napravimo intervju. Rekla sam da ovisi o tome hoću li te moći uloviti i drago mi je da je uspjelo!

Troy:

Ti si iz Hrvatske, je li tako?

Lemary:

Da, tako je!

Troy:

Nadam se da ću jednom doći u Hrvatsku i uspjeti se družiti sa svima vama. Ti ćeš to organizirati?

Lemary:

Nadam se da ćemo moći.

Troy:

I ja se nadam.

Lemary:

Hvala ti puno za intervju! Bok!

Troy:

Bok!

Voditeljica: Lemary Vuletić

DEAF BAND DLAN U REIMSU

Rock grupa Dlan iz Hrvatske nastupila je u Reimsu. Reims je u Francuskoj i tamo je bilo golemo kulturno okupljanje gluhih. Nevjerojatno ali istinito, rock bend se sastoji od grupe nagluhih i gluhih glazbenika. Bilo da se radi o bubnjaru ili gitaristu, oni osjećaju glazbu.

Nastupali su na TV showu "Supertalent". Jedna od njihovih najdražih pjesama bila je jedna od onih što su pjevale protiv politike na hrvatskom, ali jasno se čulo "jebi se".

Očito je da su uistinu jedinstveni rock bend na svjetskoj sceni koji je sastavljen od gluhih glazbenika.

Bjorn Blummeier

Dlanovci u društvu braće Bjorna i Arne Blummeier

Crtěž: Allier Guepin

ALLIER-GUEPIN

10. GODIŠNJICA UDRUGE DJECE I MLADIH OŠTEĆENA SLUHA ISTRE

Ukratko o Udruzi:

Udruga djece i mladih oštećena sluha Istre, UDMOSI osnovana je u srpnju 2012. godine, u Puli na inicijativu roditelja i prevoditelja znakovnog jezika. Registrirani smo pri Uredu državne uprave Istarske županije, te djelujemo na području cijele županije. U svome članstvu imamo 34 člana i 10-ak volontera koji aktivno pomažu članovima u svim aktivnostima, te 2 zaposlena prevoditelja znakovnog jezika.

Osnovni ciljevi Udruge su briga i skrb o djeci i mladima oštećena sluha s područja Istarske županije, integracija članova u društvu, socijalizacija članova sa ostatkom zajednice, pružanje članovima i njihovim obiteljima priliku da kroz razne edukacije i radionice izraze svoje potrebe, želje i kreativnost te pronađu načine da ih ostvare.

Kroz njih se osmišljava kvalitetno provođenje njihova slobodnog vremena, a cilj je na taj način utjecati na jačanje samopouzdanja članova, na razvijanje kreativnosti, te pozitivnog pogleda na životne situacije. Veliku pozornost posvećujemo uključivanju roditelja i cjelokupne obitelji djece i mladih oštećena sluha, društva te šire zajednice u ak-

tivnosti i radionice kako bi putem njih poboljšali kvalitetu odnosa čujuće okoline i naših članova. Putem organizacije tečajeva znakovnog jezika radimo na upoznavanju društva i okoline s jezikom i kulturom osoba oštećena sluha.

Ove godine obilježili smo 10 godina postojanja Udruge u Puli uz predstavu „Tužni klaun“ u izvedbi Udruge Dlan i uz nastup Deaf banda Dlan. Bilo je to jedno prelijepo druženje sa našim prijateljima iz Zagreba.

Neke od naših aktivnosti članova na koje smo izuzetno ponosni:

Izdavanje, izrada i osmišljavanje knjige „Moja abeceda“ - Knjigu su osmislili članovi Udruge djece i mladih oštećena sluha Istre (UDMOSI) u sklopu koje je prikazana dvoručna abeceda gluhih osoba odnosno osoba oštećena sluha.

Ideja o izradi knjige „Moja abeceda“ proizašla je iz mnogobrojnih radionica i aktivnosti koje održavamo zajedno sa

„čujućom“ djecom kroz koje smo zamijetili zainteresiranost i želju „čujuće“ djece za učenjem znakovnog jezika i znakovne abecede.

Abeceda je prikazana na način da se na svakoj stranici nalazi jedno slovo abecede. Na vrhu stranice nalazi se fotografija na kojoj je prikazano slovo, a glavni akteri na fotografijama su djeca, naši članovi koji svojim ručicama oblikuju pojedino slovo. Ispod fotografije nalazi se tiskanim slovima ispisana riječ koja započinje sa tim slovom.

Na dnu stranice nalazi se dječja ilustracija odnosno crtež koji su naši najmlađi članovi samostalno nacrtali za svako pojedino slovo. (npr. slovo A, auto, dječji crtež auta ...).

Nismo htjeli koristiti slike sa interneta nego nam je bio cilj da članovi sudjeluju svojom kreativnošću u samoj izradi knjige putem vlastite ilustracije, naravno svatko prema svojim mogućnostima. Naslovnicu, odnosno korice knjige, djeca su izradila u sklopu radionice Izrada korica u Gradskoj knjižnici i čitaonici Pula na dječjem odjelu sa voditeljicom radionice gospođom Marom Babić.

Logopedске radionice - rehabilitacija slušanja i govora uz stručni rad logopeda

Psihološke radionice - psihološka pomoć članovima i njihovim obiteljima uz stručni rad psihologa

Radionica podvodne fotografije - Neki od naših članova okušali su se u podvodnom fotografiranju podmorja i njegovih detalja pulskog akvatorija, a svojim objektivom na djelu ih je uhvatio pod-

vodni fotograf Marinko Babić koji je ujedno i voditelj ove radionice. Bilo je to prvo iskustvo članova u podvodnom fotografiranju.

Izložba fotografija – foto radionice članova uz vodstvo renomiranih fotografa

Kreativno edukativne i likovne radionice – osmišljavanje slobodnog vremena članova u prostorijama udruge ili na terenu

Radionice terapijskog jahanja – jahačke radionice na ranču „Barba Tone“ u Manjadvorcima uz stručno vodstvo licenciranih osoba za terapijsko jahanje

Izleti članova – posjet i obilazak destinacija po želji članova

Tečajevi znakovnog jezika – organizacija tečajeva s ciljem upoznavanja čujuće zajednice sa jezikom i kulturom osoba oštećena sluha

Aleks Tanković

WALTER GEIKIE, GLUHI ŠKOTSKI CRTAČ

Walter Geike rođen je 9. studenoga 1795. godine u Charles Streetu, George Square, Edinburghu kao čujuće dijete. U dobi od dvije godine je izgubio sluh zbog bolesti uha. U to vrijeme u Škotskoj se gluhe smtralo nesposobnima za obrazovanje, ali je zahvaljujući svom upornom ocu stekao osnove, naučio ga je abecedu, čitati s razumijevanjem pisanje i aritmetiku.

Tada je gospodin Braidwood otvorio ustanovu za gluhe u Edinburghu i Geike je postao jedan od njegovih prvih učenika. Geike je počeo s izrezivanjem prikaza predmeta a onda bi ih pokušao nacrtati na podovima i zidovima.

Često je lutao po predgrađima Edinburgha ili među poljima, prenoseći u svoju bilježnicu sve što mu se najviše sviđalo. To je bio oblik jezika kojim je otkrio da se najbolje može izraziti, i stoga se ne treba čuditi što ga tako pažljivo obrađuje. U dobi od četrnaest godina poslan je učiti crtanje po redovnom programu, pod vodstvom gospodina Patricka Gibsona, te je doživio vidljivi napredak. 1812. godine primljen je na Akademiju crtanja, osnovane za poticanje škotskih manufaktura, gdje je imao za učitelja gospodina Grahama, učitelja Allana i Wilkieja.

Trebao je biti umjetnik; i trebalo je vidjeti na kojem će području biti najuspješniji. To sigurno nije bilo u slikarstvu, jer je ubrzo otkrio da su njegovi pokušaji u ulju izrazito inferiorni u odnosu na druge u toplini i harmoniji kolorita; i premda su njegovi "Putujući guslači", "Sajam svih svetih" i "Tržnica trave", sada u zbirci u Hopetoun Houseu, bili

The Fruit Seller Dated, 1824.g

najbolji primjerci njegova slikanja u ulju, oni jedva da premašuju napore običnog četvrtorazrednog umjetnika. Zato je u skiciranju i crtanju najviše uspio, a njegove teme nisu bile lijepe ili uzvišene, već domaće i smiješne. Radije bi skicirao svinjac nego palaču, a čudno lice imalo je više privlačnosti u njegovim očima nego sva idealna ljepota Venere Medicis.

Njegov veseli duh umjetnika, koji ga je tako snažno privlačio neobičnim temama, nije bio ograničen samo na crtež; već je pronalazio oduška i u živahnoj mimici, u kojoj je mogao glumiti šaljive likove svoje svakodnevne potrage ali ih i nacrtati. Na taj je način, iako lišen moći izricanja, mogao je iznositi šale koje su uzburkivale društvo. Zadovoljstvo je također dodati da je uz svu tu veselost u njemu postojao čvrst moralni princip i dubina vjerskog osjećaja

koji je težio plemenitijim ciljevima od bezazlene zabave društva. S dvojicom prijatelja osnovao je čak i vjerski skup gluhih, kojima je subotom propovijedao i prevodio na znakovni jezik.

Znači:

Geikiejev pravi uspjeh i zadovoljstvo ležalo je u crtanju izravno iz života, iako je bio i sposoban slikar i bakrorezist. Njegovi omiljeni motivi bili su jednostavni, simpatični ljudi svakodnevnog života u Edinburghu, često prošarani elementima smiješnog, gotovo na rubu karikature. Njegova uspješna djela dobila su širu vidljivost nakon posthumnog objavljivanja njegovih 'Etchings Illustrative of Scottish Character and Scenery', 1841.

Lino Ujčić

4. UPSET ART FESTIVAL

IZLOŽBA “ŽIVOT U POKRETU” 12 i 13.11.2022

U subotu i nedjelju 12. i 13.11.2022. godine u Centru za kulturu Trešnjevka održano je otvorenje izložbe Lina Ujčića „Život u pokretu“. Ova je izložba dio programa predstavljanja 4. UPSET Art Festivala, te se željelo izložbenu aktivnost povezati s umjetnošću i inkluzijom osoba s invaliditetom i svime što se oko izložbe događalo. Zahvaljujući Ivanu Hromatku, izvrsnom organizatoru, Linu je omogućio da crtežima pokaže kako gluhi uživaju u pokretu, u znakovanju, u glumi, u sviranju, u izražavanju osjećaja, želja...

Izložbom se ujedno postavljaju pitanja: „Kako izraziti osjećaje, želje, potrebe? Kako dati do znanja što je moj san, plan, ideja? Imaš usta ali kad si gluhi kako ćeš reći da te shvate i razumiju? Zato ti je potreban pokret tvog tijela, mimika tvog lica, pokret tvog srca kao kucaj, kao treptaj koji će potaknuti i drugog, onog pokraj tebe da se pokrene, da odgovori pokretom, da se uskladi s tvojim pokretom i nastat će radost, sreća i mir i istina i život - „Život u pokretu.“, a to je i naziv i poruka Linove izložbe crteža.

“I am Deaf”, tehnika: suhi pastel

Desno: “Pjevam i znakujem”
tehnika: suhi pastel, 2022

Pripremio:
Pljesak jedne ruke

KAKO JE GLUHI UMJETNIK GRANVILLE REDMOND UTJECAO NA IZVEDBE CHARLIE CHAPLINA?

Granville je rođen kao čujuća osoba ali je obolio od šarlaha u dobi od tri godine, i postao gluhi. Onda se obitelj preselila u San Jose u Kaliforniju te je Granville počeo pohađati školu za gluhe u Berkleyu. Tu su uočeni njegovi umjetnički talenti, a njegov učitelj likovnog pobrinuo se da dobije podršku potrebnu za razvoj umjetničkih vještina, podučavajući ga slikanju, crtanju i pantomimi.

Granville je diplomirao na Berkleyu i dobio je sredstva koja su mu bila potrebna da zauzme mjesto na Kalifornijskoj školi dizajna, još jednoj ustanovi za gluhe. Tri godine kasnije dobio je novu stipendiju, ovaj put za putovanje u Europu gdje je pohađao Academie Julian u Parizu, boraveći kod gluhog kipara Douglasa Tildena.

Sve uspješniji kao umjetnik, Granville se vratio u Ameriku, isprva se nastanivši u Los Angelesu. Tu je upoznao i oženio svoju gluhu djevojku Carrie Ann Jean iz Škole za gluhe u Illinoisu, s kojom je dobio troje djece.

Tečno govoreći američki znakovni jezik i komunicirajući mimikom, Granville je izgradio dobre odnose s drugim umjetnicima, usput podučavajući znakove nekim od tih kolega.

Zatim ga je njegov talent za pantomimu i nijemu komunikaciju, doveo do početka karijere u svijetu nijemih filmova u nastajanju.

Granville i Charlie

Ovdje je, kroz interes za svoju umjetnost, upoznao Charlieja Chaplina. Granville je počeo poučavati Chaplina znakovni jezik, sricanje prstima, rutine pantomime i komunikacijske tehnike koje je Chaplin tako uspješno koristio u svojim filmovima. Chaplin toliko je poštovao Granvillea da ga je koristio u nekoliko svojih filmova, a i sponzorirao ga je u drugim nijemim glumačkim ulogama.

Kako je Chaplin bio veliki obožavatelj i kolekcionar Redmondovih slika, dao mu je i studio u svom kompleksu studija u engleskom selu. Ovaj studio je bio Granvilleov dom do kraja života. a između snimanja, smatra se da je Chaplin, čovjek kojemu je nedvojbeno ugodnije u tihom svijetu, provodio sate gledajući majstora slikanja. Komentirajući jednu od svojih slika za *The Silent Worker*, Chaplin je rekao: "Mogao bih je gledati satima. To znači toliko stvari."

Granville u svom studiju

U jednom drugom intervjuu rekao je o Granvilleovom djelu: "Redmond slika samoću, a opet, nekim čudnim paradoksom, samoća nikada nije usamljenost. Ponekad pomislim da je tišina u kojoj živi u njemu razvila neku veliku sposobnost za sreću koja nama nedostaje".

Priča se da je Chaplinov slavni *Ples Oceana Rollsa* inspirirao njegov gluhi prijatelj. Granville se zatim

pojavio u sedam Chaplinovih filmova, uključujući *A Dog's Life* i *City Lights*. Godine 1921. također se pojavio u *Tri mušketira* s Douglasom Fairbanksom i Mary Pickford, ulogom u kojoj je nekoliko njegovih slika vraćeno u Pickfair, njihovo poznato imanje na Beverly Hillsu.

Kao i kod većine privatnih prijateljstava, nikada nećemo saznati u kojoj je mjeri Redmond utjecao na Chaplina i eru nijemih filmova. Znamo da ga je Chaplin jako cijenio i da njegova tiha komunikacija na ekranu ima odjeka kod mnogih gluhih osoba, kao i da učinkovito djeluje na prijenos značenja milijunima ljudi koji čuju i koji su se također divili njegovom radu.

Lino Ujčić

Granville glumi s Charlieom Chaplinom u filmu "Dog's Life"

Cvjetni krajolik s makovima u Kaliforniji, ulje na platnu. 1911. god.

BEYOND SIGNS U LISABONU, PORTUGAL INART – COMMUNITY ARTS FESTIVAL

16. – 24.7.2022

Postavlja se pitanje: što je to IN-ART– COMMUNITY ARTS FESTIVAL? To je festival koji spaja ljude, jezike, iskustva i spoznajena umjetničkom polju. Zamišljen je tako da otkriva i potiče umjetnike i njihove projekte na gradnji mostova između svjetova i ljudi, na boljem razumijevanju sadržaja i formi.

Glavni cilj InArta je promicanje i širenje umjetnosti kao profesionalnog, pedagoškog i društvenog rada, podizanje svijesti među stručnjacima koji rade s osobama s invaliditetom i bez njih, te nekim zajednicama, o važnosti umjetnosti kao alata za borbu protiv društvenih isključivanja.

Ove godine se InART održavao u Portugalu, u Lisabonu od 19 do 23. srpnja 2022. Sudionici festivala bili su iz Portugala, Poljske, Italije i iz Hrvatske – Lino, Angel, Ming, Renato i Dorijana (prevoditeljica HZJ). Došli smo s velikim očekivanjima i radoznalošću.

16.srpnja 2022.

Bilo je nezaboravno i uzbudljivo slijetanje avionom a onda i susret sa sudionicima iz Italije, Poljske i Porugala. Posebno su nas obradovali domaćini priuštivši nam nezaboravan izlet u Cabo da Roca, mjesto koje se sve do 14 stoljeća smatralo krajem svijeta. Inače taj rt predstavlja najzapadniju točku kopnene Europe. Tu smo vidjeli prekrasan svjetionik, uživali u pogledu, te smo se i osjetili zaista

kao na kraju jednog svijeta, osjetili smo se tako malenima pred beskrajnim i tajnovitim oceanom.

17. srpnja 2022 i 18. srpnja 2022

Ta dva dana prošla su u pripremi prostora materijala rekvizita. Posvetili smo se u vježbama, probama, a na kratkim pauzama smo dijelili međusobno iskustva s drugim umjetnicima, pomagali jedni drugima u pripremi kazališnih predstava i pri realizaciji svojih zamisli projekata koji će se realizirati slijedećih dana.

19.srpnja 2022

Bilo je svečano otvaranje INAR-Ta u 18 sati i to otvaranjem triju izložbi fotografa A. Roquea, João Pedra Rodriguesa i Zé Luísa Rebe-

la. Fotografije su bile fantastične. INART je otvoren festival za svih, uključiv, komunikacija se odvijala na engleskom i portugalskom a i tumačenje na znakovnom jeziku te međunarodnom sustavu gesti (međunarodnonznakovnom jeziku)

Da bi došlo do dijaloga između umjetnika i sudionika, tako i prostora za razmjenu iskustava, razmišljanja, novih ideja organiziran su Masterclass susreti & Crossings.

Zapravo je sve zamišljeno kao susret između javnosti i partnerskih struktura koje u svojim zemljama razvijaju umjetnički i inkluzivni rad na najrazličitijim umjetničkim jezicima. Saznali smo da su sve tri izložbe posvećene pokretu, temeljene na različitim putovima, perspektivama i vremenskim prostorima. A. Roque i Célia Carmona, suosnivači CiM-a obišli su pozornice i mjesta na kojima se stvarala povijest. João Pedro Rodrigues pristupa predstavi “3,50 x 2,70 [tri i pol dva sedamdeset]”, kojom je započeo umjetnički rad uključivanja gluhe umjetničke zajednice u izvedbene umjetnosti, a koja osim tijela, istražuje pojam granice.

Fotograf Zé Luís Rebel je pozvao druga dva gluha fotografa – Daniela Santosa i Joana Silvu – da zajedno naprave izložbu. Dijalog troje fotografa predstavlja interpretacije na teme tijela, pokreta i slike, u perspektivi osnaživanja zajednice gluhih, prikazujući različita, ali komplementarna osjetila i vizije.

A. ROQUE - rođen je i živio u Tortosendu, Angoli, Parizu i Lisabonu. Završio je Sociologiju na Sveučilištu Paris 8, u Francuskoj. Usavršavao se i u području Upravljanja jedinicama za podršku osobama s invaliditetom. Obavlja stručnu obuku rukovodećeg oso-

Masterclass susreti & Crossings.

blja. Radio je u raznim zanatima kao uredski djelatnik, ulični edukator, novinar, fotoreporter, Offset tiskar, grafički i fotografski monitor. Književnik je i slikar, iza sebe ima već nekoliko izložbi.

JOÃO PEDRO RODRIGUES - diplomirao je fotografiju i dizajn pokreta. Bavi se fotografskim i postprodukcijским poslom. Bavi se komercijalnom fotografijom i autorskim projektima.

ZÉ LUÍS REBEL je portugalski filmaš, rođen u Portu. Diplomirao je audiovizualnu multimediju 2011. godine i osnovao GestoFilmes Studios, nezavisni filmski studio posvećen produkciji filmova s titlovima i znakovnim jezikom, koji već ima popis od više od 20 filmova, među kojima su kratki filmovi i dokumentarni filmovi. GestoFilmes, Zé Luís ili ZLR, poznat je u portugalskoj zajednici gluhih i po svojim doprinosima zajednici u borbi za rušenje komunikacijskih barijera i izgradnju pristupačnih mostova.

JOANA CRISTINA SILVA - gluha je osoba. Fotografija je njezin veliki hobi i vrlo važan dio njenog

DANIEL SANTOS - rođen je 1988. u Faru. Pohađao je predmet Komunikacijski dizajn na srednjoj školi Tomás Cabreira, a diplomirao je animirane slike na UAlg – Sveučilištu u Algarveu. Unatoč tome što se posvetio nekoliko žanrova, preferira pejzaž, pticu i makro. U 2013. godini počinje učiti fotografiju kroz radionice. Od 2015. godine njegovi su fotografski radovi nagrađivani na nekim domaćim i međunarodnim fotografskim natjecanjima.

Onda smo se upoznali sa projektom „RUKA KOJE PJEVAJU“ kojeg su započeli 2010. godine, diplomirani studenti i magistri portugalskog znakovnog jezika na Institutu za zdravstvene znanosti Katoličkog sveučilišta, koji je započeo radom zajedno sa Zborom ovog Sveučilišta. Ovaj projekt ima za cilj pokazati da u okviru društvene odgovornosti gluhe osobe mogu biti dio zbora i nastupati u različitim glazbenim okruženjima. Ova prezentacija odraz je kontinuiranog rada,

čija je umjetnička svrha izraziti određene glazbene koncepte na portugalskom znakovnom jeziku, pojačavajući izražavanje najdubljih osjećaja, čineći tako svaku izvedbu jedinstvenom predstavom i dokazujući da je portugalski znakovni jezik jednako bogat i komplementaran glazbenom jeziku.

20.srpnja 2022

Predstavlja se "Beyond Signs" koji je dvogodišnji europski projekt, a za cilj ima poboljšati društvenu integraciju zajednice gluhih kroz umjetničku suradnju, aktivno ih uključiti u izvedbene umjetnosti, od stvaranja do postavljanja, prolazeći kroz uključene zemlje EU-a i upoznavajući različite mješovite publike. "Beyond Signs" predviđa tri paralelna puta koji također doprinose procesu integracije između različitih jezika, kultura i zajednica, u dobrim kolektivnim i razmjenjivim praksama.

Vidjeli smo kako se to u stvarnosti događa kroz tri predstave: prva je predstava bila iz Italije

"MORATE BITI GLUHI DA BI RAZUMJELI" [FATTORIA VITTADINI / ITALIJA]

Predstava je inspirirana istominenom pjesmom koju je 1970-ih

46

napisao gluhi profesor WJMadsen, pripovijedajući o temama koje nisu poznate široj javnosti (čujućim) - ali koje gluhi još uvijek svakodnevno doživljavaju i pružaju kroz izvedbene tehnike koja graniči s vizualnim simbolom i poezijom.

Art Direction: Diana Anselmo i Rita Mazza

Glume: Daniel Bongioanni i Nikita Lyman

"Morate biti gluhi da bi razumijeli", Italija

Druga predstava bila je iz Portugala. „NA PUTU DO SADA" [VO'ARTE/ PORTUGAL], vrlo zanimljiva. Sve nas je potakla na razmišljanje o našoj svakodnevnicima, kako na pravi način preživjeti „sada“.

Art Direction: Tony Weaver

Direktor: ZÉ LUIS Luis Rebel

Interpretacija: Ivan Flores i Marta Sales

Umjetničko savjetovanje: Bruno Rodrigues

„Na putu do sada", Portugal

Treću predstavu izvela je Hrvatska, "TUŽNI KLAUN" [DLAN / HRVATSKA] „Tužni klaun" nam predstavlja način suočavanja sa samim sobom, tako da nas je uvela u svijet vlastitih frustracija, strahova i briga, prateći protagonista dok otkriva svoje skriveno ja, svoj alter-ego, koji je bio zakopan ispod njegove tjeskobe, tiho čekajući da bude izvučen na površinu. pod svjetlima života.

Predstava ilustrira neizbježnost prihvaćanja naše mračne strane, čak i kada smo mi sami ti koji donosimo svjetlo u tuđe živote. Scenarij je napisao i režirao Angel Naumovski, a glumili su Lino Ujčić i Mingsheng Pi. Jako, jako upečatljiva i dirnula je svakoga.

„Tužni klaun", Hrvatska

Poslije predstava započela je radionica Masterclass, a tema te druge radionice bila je GLAZBA GLUHIH: NOVA MEĐUNARODNA PERSPEKTIVA

Glazba koju stvaraju gluhi nije tako nova. Od ranih 1900-ih, članovi zajednica gluhih u zapadnom svijetu uključeni su u ovu umjetničku aktivnost, bilo kroz nastupe u školama za gluhe, ili kroz znakovno pjevanje himni u vjerskim okruženjima. Zajednice gluhih sada se vide onakvima kakve su oduvijek bile – kulturne manjine sa zajedničkom poviješću, neovisnim jezicima, vrijednostima, obrascima ponašanja i jedinstvenim

pogledom na svijet. Kroz povijest su se bavili različitim umjetničkim praksama, od kazališta do poezije ili stand-up komedije, služeći se dvama jezicima koji su dio svakodnevnog života gluhih – nacionalnim jezikom dotične zemlje i jezikom međunarodnog znakovnog jezika.. Bavljenje gluhih glazbom u posljednje je vrijeme sve vidljivije u svijetu. To je posljednja umjetnička praksa napravljena ne samo kao umjetnički izraz, već i kao buntovna politička deklaracija: da pokažemo svima da smo tu i da imamo pravo sudjelovati u svim sferama ljudskog djelovanja.

Dok to činimo, proširujemo perspektive i znanje čovječanstva. Glazbena produkcija gluhih može biti sastavljena od izvornih ili prevedenih djela. Unutar autorskog stvaralaštva širok je način poimanja glazbe i pjesama, od poimanja glazbe kao isključivo vizualne tvorevine, do upotrebe zvuka i teksta. Prevedena glazba za gluhe je, kao i svaki oblik prijevoda pjesama, izuzetno kreativna.

Zajednici gluhih donosi ono što su inicijalno strane pjesme, prikazujući kulturu gluhih. Istraživački projekt pokrenut je prije četiri godine u Portugalu i Ujedinjenom Kraljevstvu, na Sveučilištu u Londonu, između 2017. i 2021.

Ovaj rad nije istraživao samo povijest pjesama na znakovnom jeziku, već i želje gluhih pjevača i reakcije njihove publike. Budući da bi istraživanje kulture gluhih trebalo biti rezultat uključenosti gluhih, ovaj je rad razvio čujućim tim – gluhi, gdje svi članovi pripadaju zajednicama gluhih.

21. srpnja 2022

Imali smo priliku zajedno sa Pedrom Sena Nunesom i Zé Luísom

“Čuti” slike, vidjeti, zvukove”

Rebelom „ČUTI“ SLIKE, VIDJETI, ZVUKOVE. Pokazali su nam dva oblika stvaranja temeljena na sinestetičkoj kinematografiji, gdje se različita osjetila miješaju i brkaju. Zvuk – ili njegov izostanak – kao odlučujući element u strukturiranju same slike; a slika kao odraz, ili antiteza, samoga zvuka.

Koji zvukovi okružuju slike? A kakve se slike kriju u zvukovima?

Bilo je jako interesantno, zabavno, čudesno... Na drugoj radionici saznali smo koliko je stvarno bogatstvo poezije i kako je interpretirati na znakovnom jeziku. Voditeljice, blizanke Jamila i Amina su nam rado pokazale kako biti kreativni, vizualni i kako na najbolji način eksperimentirati s tijelom, jezikom i licem.

Inače njihov projekt je dio projekta Beyond Signs a financira ga Republika Portugal.

U predstavi „Moć“ koju su izvele predstavljaju se kao Jin i Jang, što je dobro, što nije u redu? Jamila i Amila baš kao što se u životnim situacijama nađe svatko od nas, IZMEĐU DVIJU SUPROTNOSTI, PRED RAZNIM IZBORIMA. Važno je još istaknuti da je predstavu režirala Mindy Drapsa prva

gluha umjetnička voditeljica Riksteatern Crea i Mindy Drapsa režirala je kazališne predstave, dokumentarce i kratke filmove za švedsku televiziju, za što je nagrađivana. U Švedskoj je Mindy Drapsa također suosnivačica medijske tvrtke Dramaski, kojom predsjedava.

Mindy Drapsa

22 srpnja 2022

Sljedeća radionica: Pictionary – Signionary – Mimeonary – Movementionary bila je pod vodstvom domišljatog Angela Naumovskog

Polazeći od društvene igre Pictionary, u kojoj igrači pogađaju pojam ili riječ s crteža, cilj je da se, počevši od crteža, prijeđe na gestu, mimiku i pokret. Svi sudionici bili su impresionirani, oduševljeni. Tako jednostavno, a tako dobro, izkusuje puno mašte, pamćenja, inventivnosti.

Društvene igre "Pictionary" pod vodstvom Angela

Radionica VOKALNI MLIN održao Je Piotr Filonowicz Upoznao nas kako je ljudski glas vrlo plastičan instrument, te kako možemo manipulirati njegovim zvukom, teksturom, dinamikom, tonom i intenzitetom. Kako bi se maksimalno iskoristile te mogućnosti, potrebna nam je svijest o tijelu, bujna mašta i sposobnost pažljivog slušanja.

Onda smo vidjeli kako fizičke radnje pomažu u slobodnom stvaranju zvuka, te smo kombinirali pokret s vokalnim izričajem. Naš cilj je bio pronaći zadovoljstvo u proizvodnji vokalnog zvuka.

Začuđujuće dobro iskustvo! PIOTR FILONOWICZ stvorio je i vodi kazališne radionice Aka-

demije za umjetnost i kulturu u Varšavi, Poljska. Ima licencu Akademije za kazališnu umjetnost i Akademije likovnih umjetnosti. Osnivač je grupa Linha da Noite i Fabryka Destrukcja. Sukreator je slobodne improvizacije. Predsjednik Zaklade za suvremenu umjetnost u Poljskoj. Kreirao je i vodi

Zapravo je to adaptirano djelo Eera Enqvista, "Kukunor ja Unikuu" (izvorni naslov na finskom, adaptiran na engleski kao "Čuvari snova"), u okviru projekta europskog kazališta znakova i zvuka (Program Kreativna Europa). – Europska komisija).

Glavni cilj ovog projekta je promovirati kazalište gluhih na europskoj razini, a posebno pionirsku metodu inkluzivnog dvojezičnog kazališta (IBT – Innovative Bilingual Theatre). Ova metoda istražuje nove načine stvaranja inkluzivne umjetnosti, za inkluzivnu publiku, dopuštajući umjetnicima i gledateljima, gluha i čujućima, da uživaju u umjetničkom iskustvu jednako i istovremeno.

Predstava je nas gledatelje istovremeno potakla na propitivanje prostora drugoga, granice, iznutra prema van, izvana prema unutra, u potrazi za zajedničkim jezikom, kao i suočavanja s proživljenom i sanjanom stvarnošću.

vokalne radionice "Przedzalnia glosu" ("predionica") u Poljskoj.

Nakon radionice slijedila je predstava: 3.50X2.70 [TRI I POL DVA SEDAMDESET] CiM – Dance Company i ABBA Signs & Sounds

CiM – Plesna družina koja je nastala 2007. godine, a promiče pionirski pristup umjetničkom stvaranju u suočavanju s

3,50 x 2,70 (Tri i pol puta dva i sedamdeset)

inkluzijom, kroz ples i sliku.

Priredba nam je prekrasnu plesnu predstavu „NEDOSTAJE“. To je zapravo Nova predstava kojom se obilježava 15 godina karijere te umjetničkog, izvedbenog i pedagoškog rada Društva, a posebnost je da na pozornicu dovodi izvođače PEPA trening projekta – Educational Project for the Arts te profesionalne plesače. „DES-ACERTO“ nastoji ponovno osmisliti vrijeme i prostor koji je na dvije godine prekinut pandemijom, most između portreta prije i sada, gdje još uvijek žive želje, strahovi i izazovi. Riječi i pokreti odvijaju se u prekinutim susretima, u činovima odluke i djelovanja tako da tijelo označava jedinstveno vrijeme dijeljenja.

Pedagoška i umjetnička koordinacija BRUNO RODRIGUES
Umjetničko vodstvo ANA RITA BARATA I PEDRO SENA NUNES
Koreografija MARA RICÁRDIO PACHECO

24.srpnja 2022

INART Festival zatvorio je svoja vrata a otvorio prozore za daljnja istraživanja, otkrivanja i uživanja u znaku, gesti, pokretu gradeći dalje kulturu gluhih.

Lino Ujčić

Druženje gluhih umjetnika

Susret umjetničkih direktora: Angel Naumovski, Diana Anselmo i Tony Weaver

Predstava „Nedostaje“

“TUŽNI KLAUN” U LISABONU

20. srpnja 2022.

*Fotografije:
privatne arhiva i arhiva od
©JPR_InArt- Voarte - Lisboa*

JAMILA I AMINA OUAHID

U srpnju smo, preko projekta „Beyond Signs“, bili na umjetničkoj rezidenciji u Lisabonu u kojem smo imali priliku i čast prisustvovati majstorskoj umjetničkoj radionici „Sign Language poetry and VV“ (prije. Korištenje znakovnog jezika i Visual Vernacular) koje su vodile sestre Jamila i Amina Ouahid.

Nakon radionice odmah smo s njima stupili u kontakt i zamolili ih za intervju što su one rado prihvatile. Dolje prilažemo transkript intervjua.

Dobar dan, ja sam iz Hrvatske odnosno Zagreba i pišem za časopis udruge „Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih – DLAN“. Molio bih vas dvije da se predstavite, odakle ste i čime se bavite?

Jamila:

Zovem se Jamila.

Amina:

Ja se zovem Amina.

Rođene smo u Švedskoj, u gradu Stockholmu, a naši roditelji su porijeklom iz Maroka.

Rođene ste u Švedskoj? Dakle, školovala ste se u školi za gluhe?

Jamila:

Da.

Kako ste se odlučile za kreativne umjetnosti?

Amina:

Kako smo odrasle u Švedskoj u Stockholmu, a naša obitelj čuje ...

Jamila i Amina

U vašoj obitelji su čujućí?

Amina:

Da, ali znaju znakovni jezik. Mama jako dobro zna znakovni jezik, a tata baš i ne, ali zna nešto osnovno. S njim više koristimo mimiku i govor tijela na vizualni način da bi se lakše sporazumjeli.

Sestra i ja smo, nakon tolikih godina naših igrica i igara, došle na ideju o igri mimike i govora tijela, a druge igre nas nisu zanimala. Cijelo vrijeme smo proučavale što i kako ljudi pokazuju i govore o svojim mimikama i govorima tijela.

Kopirale smo ponašanja glumaca na TV i isprobavale koristeći njihov govor tijela. Tako smo isprobavale i osmislile performanse i tako je krenulo.

Kako je stara škola za gluhe u Švedskoj u koju smo išle bila jaka tj. puno gluhih učenika, tako smo još više mogle naučiti, koristiti i svladati znakovni jezik koji je uvelike utjecao na sve nas. To

nas je dovelo do pitanja identiteta svih nas s velikim „G“ – ponosnih Gluhih osoba koji drže do kulture Gluhih i znakovnog jezika.

Htjele smo biti glumice, trudile smo se, ustrajale i učile te ostale do sada na kazališnim daskama.

Jamila:

U školi za gluhe je bila dvorana za kreativne umjetnosti i te smo mi, učenici, u njoj „odrasli“ i razvijali se. Sad bi rekla nešto o našoj obitelji.

Nas dvije smo najmlađe od desetoro braće i sestara. Šestero su čujućí, a četvero gluhi tj. nas dvije i još dvije osobe.

Od nas deset četvorica su muški, a nas šest smo žene. Kada smo se rodile, u obitelji je već bio prisutan znakovni jezik.

Zahvaljujućí školi za gluhe počele smo surađivati i raditi s različitim kazalištima i tako smo pomalo napredovale u njima i u izvedbeno – scenskim umjetnostima.

Amina:

Puno smo istraživale i radile na tim mjestima na kojima smo se dobro razvijale i sve više napredovale i izbrusile svoja umijeća, a to je mnoge ljude privuklo i zainteresiralo za nas dvije.

Odlučile smo napraviti jedan video koji je izašao 2016. godine., na temu automobila i šuma, koristeći internacionalne znakove. Tim putem smo htjele prikazati kako je, tim internacionalnim znakovima, izvedivo prikazati sve "moguće" i „nemoguće“. Samo smo trebale s tim „gurati“ naprijed u izvedbeno – scenskim umjetnostima i razbiti predrasude o znakovnim jezicima. Sve se može.

Lino s Jamilom i Aminom

S prvim gluhim djetetom su se snalazili i prilagođavali su se koliko su mogli i naučili sve do rođenja drugog gluhog djeteta.

članovima, te je također bilo obavezno znanje švedskog jezika. Srećom, mi smo rođene u Švedskoj pa nam je bilo prirodnije i lakše usvojiti švedski znakovni jezik.

Visual Vernacular „Moć“ koju su izvele predstavljaju se kao Jin i Jang,

Puno vam hvala, no imam još jedno pitanje. Kakva je bila situacija sa znanjem znakovnog jezika prije vašeg rođenja, s obzirom da su vam roditelji iz Maroka?

Amina:

Dvoje gluhih od naših sestara i braće su se rodili u Maroku. A tamo je vladalo siromaštvo, na žalost, među svima, posebice među nama gluhih. Mama je bila u šoku i nije znala kako i kamo s gluhim bebama, a nisu imali prilike se susresti znakovnim jezikom. To prvo i veliko iskustvo ih je baš izbezumilo.

Baš je u to vrijeme bila velika potražnja za novim radnim snagama u Njemačkoj i odmah smo se preselili tamo. Međutim, tata je saznao za bolje uvjete za obrazovanje za gluha djecu i život u Švedskoj. Bez previše razmišljanja preselili smo se u Švedsku gdje je su uvjeti bili puno bolji za obiteljski život i život općenito.

Jamila:

Pravilo, odnosno praksa u Švedskoj je da, ako u obitelji ima gluhih članova, svi čujuć u obitelji moraju učiti znakovni jezik radi lakše i bolje komunikacije s gluhim

Na kojem jeziku komunicirate u obitelji, pošto je vaša obitelj iz Maroka?

Amina:

Na svim jezicima komuniciramo (he-he-he ...) ... marokanski, švedski, glasovni i znakovni jezik.

Kako uzbudljivo, na svim jezicima ... Odlično! Hvala vam puno što ste pristali na intervju te se nadam se da ćemo, u skorijoj budućnosti, vidjeti vas i vaš performans u Hrvatskoj.

Jamila:

Nadam se i veselim se Hrvatskoj!

Amina:

I ja se nadam Hrvatskoj! Hvala vam!

*Intervju vodio: Lino Ujčić
Prevela: Lemary Vuletić*

MINDY DRAPSA

Umjetnička direktorica umjetničke organizacije „Riksteatern Crea“

Mindy Drapsa je umjetnička direktorica Riksteatern Crea koja se predstavlja na nacionalnoj i međunarodnoj pozornici, a produkcije pišu i izvode umjetnici koji su ili gluhi ili članovi zajednice znakovnog jezika.

Mindy Drapsa prva je gluha umjetnička direktorica „Riksteatern Crea“ i dio je tima „Riksteatern Crea“ od 2017. Mindy Drapsa režirala je kazališne predstave te dokumentarne i kratke filmove za švedsku televiziju za koje je dobivala nagrade. U Švedskoj je Mindy Drapsa poznata i kao suosnivačica medijske tvrtke „Dramaski“ u kojoj je još uvijek predsjednica.

Godine 2013. Mindy Drapsa primila je počasnu nagradu Švedske nacionalne udruge gluhih „Guldtecknet“. Mindy Drapsa je diplomirala lingvistiku na Sveučilištu u Stockholmu, a također je potpredsjednica švedskog koledža SIMA Folkhögskola.

Recite nam nešto o sebi.

Bok, moje ime je Mindy i odrasla sam u obitelji i školi za gluhe, tečno govorim znakovni jezik. Cijeli sam život bila ponosna gluha osoba i vrlo zainteresirana za medije i izvedbene umjetnosti što me je dovelo do stvaranja vlastite medijske tvrtke koja proizvodi TV programe na znakovnom jeziku. Kad

su moji interesi počeli evoluirati u kreativne radove, završila sam kao umjetnički direktor u umjetničkoj organizaciji „Riksteatern Crea“.

S kojom ili za koju organizaciju surađujete?

Trenutačno radim za „Riksteatern Crea“ – vladin odjel koji financira Riksteatern, gdje nam je cilj producirati izvedbene umjetnosti na švedskom znakovnom jeziku. Ovaj odjel je dio inkluzivnih smjernica Riksteaternsa koje je dodijelila Vlada.

Koje odredbe, usluge i programi pristupa i uključivanja trenutno postoje u vašoj organizaciji?

Slijedeći vladine smjernice, cilj našeg odjela je pružanje izvedbenih umjetnosti na švedskom znakovnom jeziku. Mi ne samo da izvedbenu umjetnost učinimo pristupačnom, već želimo osigurati da gluhi ljudi mogu proizvoditi pod vlastitim uvjetima, što znači da gluhi ljudi rade sa gluhim osobama.

Na čemu trenutno radite?

Kao umjetnički direktor našeg odjela, imam dva glavna područja

odgovornosti. Jedan je kao nadzornik za naše administrativno osoblje, a drugi kao opći kreativni direktor za naše produkcije. Naš cilj je proizvesti 2-3 predstave godišnje na švedskom znakovnom jeziku za djecu, mlade i odrasle. Istodobno vodim i organiziram projekte s ciljem podizanja svijesti o znakovnom jeziku i ljudskim pravima – točnije pravu na znakovni jezik kroz izvedbene umjetnosti na nacionalnoj i međunarodnoj razini. Trenutačno radim na razvoju ideja za predstave koje ćemo producirati 2022. i 2023.

Što je vaše najveće postignuće?

Za mene, kao umjetničkog direktora s jakim identitetom gluhih, uvijek je bilo iznimno važno dati znakovnom jeziku vlastito mjesto za rast i korištenje. S ponosom mogu reći da sam to postigla kada sam 2019. režirala predstavu „Dom“ o gluhim izbjeglicama. Sinopsis je nastao iz priča koje su ispričale gluhe izbjeglice gluhe koje koriste znakovne jezike.

Ništa nismo mijenjali niti transkribirali na pisani jezik. Predstava je učinjena dostupnom ljudima koji čuju tako što je glumac prevodio sa švedskog znakovnog jezika na švedski jer je produkcija najprije razvijena na znakovnom/jeziku. Prije početka turneje pozvali smo izbjeglice koji su nam ispričali svoje priče da prvi pogledaju predstavu. Ovo je bio naš način da im zahvalimo što su podijelili priče i da dobijemo njihovo odobrenje – što je dio našeg cilja da kazalište učinimo dostupnim svima. Velika mi je čast što sam režirala ovu predstavu.

Koji je najbolji savjet za karijeru koji ste ikada dobili?

Postoji puno toga za istaknuti! Ali jedna stvar koju sam često imala na umu je da uvijek postoje načini da se pronađe novac za određeni projekt. Ako se borite dovoljno dugo i ne samo sjedite i očekujete da će vam novac doći, možda ćete upravo pronaći ono što vam je potrebno za vaše projekte. Još jedan vrijedan savjet odnosi se na timski rad. Važno je delegirati zadatke za koje netko možda nije vješt, ali vode tim prema zajedničkim ciljevima. Komunikacija i timski rad ključ su uspjeha.

Koji je najveći izazov s kojim se danas suočava pristup i uključivanje u umjetnost i kulturu?

Puno je neznanja među onima koji rade na inkluziji. Često vidim bijelce bez invaliditeta kao lice inkluzije, ispunjavanja pitanja vezanih za pitanja i kontroliranje aktivnosti iako bi bilo korisno za sve prebaciti odgovornosti na manjine i različite sposobnosti.

Treba im dati prostora i biti u stanju voditi prema svojim uvjetima, kako bi mogli razvijati svoje kreativne radove. Ne dolazi do punog učinka zapošljavanjem samo jedne osobe koja je gluha od deset zaposlenika. Trebalo bi biti devet zaposlenika koji su gluhi i jedna osoba bez invaliditeta – ili jedan voditelj koji je gluh da vodi deset osoba bez invaliditeta.

To je izazov s kojim se danas suočavam. Još jedan izazov danas je internetska dostupnost. Nema sumnje da je digitalna transformacija svih umjetnosti i kreativnosti nevjerojatno postignuće, posebno u ovim vremenima. Međutim, postoji ogromna količina sadržaja u kojem ne mogu uživati, učiti

Performansi sestara Jamile i Amine sa režiserkom Mindy Drapsa u Lisabonu

iz njega ili sudjelovati u njemu jer je uglavnom u govornom obliku bez opisa ili tumačenja. I opet još jedan izazov.

Razlika između predstave koje prevoditelji prevode na znakovnom jeziku i predstave na znakovnom jeziku. Mnogi ne razumiju što znači inkluzija. Angažiranje prevoditelja za predstavu nije uvijek potpuno uključivo. Za mene inkluzija znači potpuno uključivanje osobe koja je gluha.

Imamo vlastiti jezik i kulturu, pa ne čudi da imamo veliku potrebu da budemo kreativni prema vlastitim uvjetima. Radi se samo o prevođenju, ali o tome da razumijemo naše potrebe i radimo to na naš način. Sve u svemu, neznanje oko inkluzije je najveći izazov s kojim se suočavam.

Što je vaš pristup i uključivanje istaknuto do danas?

Za mene je to bilo kad sam bila zaposlena kao prva gluha umjetnička direktorica u Riksteatern Crea. Mi u Riksteatern Crea to vidimo kao

važnu prekretnicu na koju smo jako ponosni. Nakon toga, po prvi put, otkako smo počeli davne 1970. godine, u upravnom odboru su svi u timu gluhi osim našeg prevoditelja.

Koji je vaš cilj pristupa i uključivanja u budućnosti?

Dati gluhim ljudima više prostora u industriji. Pustiti ih da preuzimaju važne položaje i odluke. Dati gluhim ljudima priliku i priliku da otkriju nove industrije, razvijaju se i upravljaju zaposlenicima. To je moj cilj – inače nikako.

Pripremio: Lino Ujčić

4. UPSET ART FESTIVAL U ZAGREBU PREDSTAVA "TUŽNI KLAUN" 13.11.2022

„Tužni klaun“ je kazališno – lutkarska predstava koju pripremaju i potpisuju gluhi umjetnici iz Udruge „Kazalište, audiovizualne umjetnosti i kultura Gluhih – DLAN“ sa svojim sklonostima i talentima u izradi dramskog komada u svim profilima (režija, dramaturgija, scenski pokret, scenografija, kostimografija i lutkarstvo te šminka).

Ovo je priča o traženju sebe "tamo vani", na nemilosrdnom tržištu punom oštre konkurencije. Protagonist smatra da je to nemoguće dok se suočava sa svojim jedinim i najjačim protivnikom - samim sobom. Kroz predstavu ulazimo u svijet vlastitih frustracija, strahova i briga prateći protagonista dok otkriva svoje skriveno ja, svoj alter-ego, koji je bio zakopan pod njegovom tjeskobom, tiho čekajući da bude izvučen i stavljen pod svjetla reflektora života. Predstava ilustrira neizbježnost prihvaćanja naše mračne strane, čak i kada smo osoba koji donosi svjetlo u živote drugih.

Ideja, sinopsis i režija: Angel Naumovski
Kostimografija: Iva Vrbos
Scenografija: Lino Ujčić i Mingsheng Pi

Fotografije: Davor Nikolić

